

СТАТИСТИКА РОЂЕНИХ

ПРАВНИ ОСНОВ

Истраживање се спроводи на основу Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09) и Програма званичне статистике од 2016. до 2020. године („Службени гласник РС“, број 55/15).

МЕТОДОЛОШКЕ ОСНОВЕ

Циљ и садржај истраживања

Циљ годишњег истраживања о рођеним јесте прикупљање података о демографским карактеристикама живорођеног и мртворођеног детета, као и демографским и социоекономским карактеристикама родитеља.

Статистика рођења обухвата све рођене (живорођене и мртворођене).

Прикупљају се следећи подаци: општина рођења, виталитет, пол, датум рођења и ЈМБГ, држављанство детета, телесна маса и дужина на рођењу као и гестациона старост, место сталног становања мајке, ред рођења детета, да ли је дете рођено као брачно, ванбрачно или је нахоче, датум рођења родитеља, место рођења родитеља, као и њихово држављанство, национална припадност, највиша завршена школа, активност и занимање.

Извештајне јединице

Податке о рођеним прикупљају и достављају матичари.

Обухват

Према правним прописима о вођењу матичне књиге рођених, случај рођења се обавезно уписује у матичну књигу рођених подручја на коме се десио, без обзира на то да ли мајка стално станује на том подручју или не.

У обради се, међутим, подаци групишу према месту сталног становања мајке. Тако су резултати демографске статистике обрађени по принципу места сталног становања, што одговара концепцији уобичајеног становништва примењеној у попису становништва 2011.

Метод, време и извори за прикупљање података

Матичари попуњавају статистички образац о рођењу користећи метод интервјуа и извештајни метод (одговоре на нека питања преузимају са обрасца Пријава рођења).

Подаци се прикупљају месечно, а обрађују се годишње.

Обавеза заштите индивидуалних података

Обавеза заштите индивидуалних података темељи се на члану 3 одредбе за заштиту давалаца података, члановима 44, 45, 46, 47, 48 и 49 одредбе о поверљивости Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09).

Списак и дефиниције основних обележја – индикатора

У статистици рођених јединица посматрања је рођено, односно живорођено и мртворођено дете.

Живорођеним се сматра оно дете које после рођења, чак и за најкраће време, показује знаке живота (дисање односно куцање срца), независно од трајања трудноће мајке. Ако дете убрзо по рођењу умре, онда се оно најпре региструје као живорођено, а затим и као умрло. Ако је дете рођено без икаквих знакова живота, тј. ако није дисало нити показивало неки други знак живота, као што је куцање срца или покрети мишића, а ношено је дуже од 28 недеља (седам лунарних месеци), сматра се мртворођеним (касна фетална смрт).

Телесна маса на рођењу је прва маса новорођенчета, измерена одмах након рођења, и изражена је у грамима. Као ризичне дефинишу се мала тежина (испод 2500 грама), веома мала тежина (испод 1500 грама) и изузетно мала тежина (испод 1000 грама).

Телесна дужина на рођењу је прва дужина новорођенчета, измерена одмах након рођења, и изражена је у центиметрима.

Гесџациона сџаросџ представља трајање трудноће и изражена је у навршеним недељама.

Месџо рођења и џомоћ џри рођењу. Према овим обележјима новорођена деца сврставају се у две групе: „у здравственој установи“ и „на другом месту“. Деца која су рођена у породилишту сврставају се у групу „у здравственој установи“ и уједно се сматра да су имала потпуну стручну помоћ при рођењу. У групу „на другом месту“ сврстана су деца која нису рођена у здравственој установи. Таква рођења су даље разврстана још и према обележју „стручна помоћ“. Ако је стручну помоћ при рођењу детета пружио лекар или акушерска сестра - бабица, сматра се да је дете рођено „уз стручну помоћ“. У свим другим случајевима сматра се да је дете рођено „без стручне помоћи“.

Ред рођења геџеџа. При одређивању реда рођења детета, и код живорођених и код мртворођених, узимају се у обзир сва раније живорођена односно мртворођена деца (рођена у браку или ван брака) исте мајке.

Да ли је геџе рођено у браку или ван брака. Дете рођено у браку је дете које је рођено у браку закљученом по одредбама Породичног закона.

Трајање брака. У статистици рођених трајање брака је изведено обележје, изражено у навршеним годинама трајања законске брачне заједнице. Број навршених година трајања брака представља разлику између датума закључења брака и датума рођења детета.

Сџаросџ оца/мајке исказује се у њиховим навршеним годинама живота. Рачуна се на основу датума рођења оца/мајке и датума када се дете родило. Исказује се по појединачним годинама и по петогодишњим старосним групама.

Национална џриџадносџ. У складу са Уставом Републике Србије, који грађанину јамчи слободу изражавања националне припадности, податак о националној припадности добија се на основу слободног непосредног изјашњавања оца и мајке. Такође, податак о националној припадности за мајку и оца (у случају рођења детета) може дати и пријавилац рођења.

Груписање података статистике рођених по овом обележју извршено је према класификацији националне припадности која је примењена у попису становништва 2011. године.

Највиџа завршена школа. Највиџа завршена школа је врста школе чијим се завршавањем стиче највиши степен образовања, без обзира на то да ли је школска спрема добијена завршавањем неке редовне школе или школе која замењује редовну школу, односно да ли је добијена полагањем испита у редовној школи или завршавањем неког курса за редовно школовање у формалном систему образовања. Подаци о највишој завршеној школи објављују се према следећим групама: без школе, непотпуна основна школа (1-3 разреда основне школе и 4-7 разреда основне школе), основна школа, средња школа, специјализација после средње школе, виша школа, висока школа/факултет/академија, мастер/магистратура и докторат.

Акџивносџ. Подаци о активности прикупљају се за оца/мајку и исказују агрегирано према следећој подели: обавља било какав плаћени посао у новцу или у натури или ради као неплаћено лице у радњи члана породичног домаћинства или на породичном имању, активно тражи посао или покушава да започне самосталан посао, пензионер, лице које обавља само кућне послове у свом домаћинству, ученик/студент, лице са приходима од имовине и остало.

Занимање. По овом обележју агрегирана су економски активна лица према врсти послова које обављају у циљу стицања средстава за живот. Сва занимања су у обради груписана према класификацији занимања примењеној у попису становништва 2011. године.

Ниво репрезентативности података

Подаци о рођеним приказују се на нивоу насеља, општина, области и републике.

Републички завод за статистику од 1998. године не располаже подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију (укупно).

Усаглашеност са међународним препорукама, стандардима и праксом

Истраживање о рођеним спроводи се према методологији која је усклађена са препорукама:

UN Principles and Recommendations for a Vital Statistics System Revision 2, Regulation (EU) No 1260/2013 of the European Parliament on European demographic statistics, Regulation (EU) No 205/2014.

ОРГАНИЗАЦИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Органи за спровођење истраживања

Републички завод за статистику, као одговорни произвођач званичне статистике, утврђује инструменте за спровођење истраживања, израђује методолошка упутства, израђује шифарнике потребне за истраживање, припрема и штампа обрасце и дистрибуира их подручним одељењима.

Подручна одељења дистрибуирају обрасце извештајним јединицама на својој територији, прикупљају попуњене обрасце, врше контролу обухвата, контролу тачности и потпуности података, као и унос и исправку података.

Коначна контрола, анализа, табелирање и публиковање података врши се у Републичком заводу за статистику.

Обавезност давања података

Обавеза давања података темељи се на члану 26, а казнене одредбе за одбијање давања података или давање непотпуних и нетачних података на члану 52 Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09).

Роковник основних фаза спровођења истраживања (укључујући и публиковање догађаја)

1. Припрема и штампа образаца: септембар–новембар.
2. Слање образаца подручним одељењима до 31. новембра (извештајним јединицама до 31. децембра).
3. Пријем образаца у подручним одељењима, контрола и слање исправних података у електронској форми према Заводу:
 - подручна одељења до 1. априла,
 - а Сектор статистике за АП Војводину до 1. маја.
4. Логичка и рачунска контрола, табелирање и израда резултата у Заводу до 1. јуна.
5. Израда саопштења „Витални догађаји у Републици Србији“ до 30. јуна.

ИНСТРУМЕНТИ ИСТРАЖИВАЊА

Упитник

Статистички образац о рођењу – образац ДЕМ-1

Упутство за попуњавање упитника

Упутство за матичаре о попуњавању статистичких образаца о рођењу, случају смрти и закљученом браку (обрасци ДЕМ-1, ДЕМ-2 и ДЕМ-3)

Списак номенклатура и класификација у истраживању

Систематски списак насеља у Републици Србији
Класификација занимања

Списак публикација у којима се објављују методологије и резултати истраживања

Методолошка објашњења о статистици рођених налазе се у едицији „Методологије и стандарди“: Упутство за матичаре о попуњавању статистичких образаца број 56 (Београд 2014) и Кодекси за шифрирање статистичких образаца (Београд 2015).

Резултати се публикују у саопштењу „Витални догађаји у Републици Србији“, публикацији „Демографска статистика“, Статистичком годишњаку Републике Србије, публикацији Општине и региони у Републици Србији и у осталим тематским публикацијама које се такође могу наћи и на сајту Завода www.stat.gov.rs

Контакт особа – Мирјана Поповић, локал 270.